

Dünyada ve Türkiye’de Davranışsal Finans Kavramının Bibliyometrik Analiz Teknikleri Kullanılarak İncelenmesi¹

Umut SARIDAĞ²

Onur DOĞAN³

Makale Geliş Tarihi: 24.08.2022 Makale Kabul Tarihi: 10.10.2022

Makale Türü: Araştırma makalesi

Atıf: Sarıdağ, U. & Doğan, O. (2022). Dünyada ve Türkiye’de davranışsal finans kavramının bibliyometrik analiz teknikleri kullanılarak incelenmesi. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 10(2), 70-94.

ÖZ

Geleneksel finans, bireylerin duygularından arınmış ve maksimum faydayı gözeterek karar alan rasyonel bireyler oldukları ön kabulüne dayanır. Davranışsal finans ise bireylerin finansal kararlarında her zaman rasyonel kararlar almadıklarına, irrasyonel veya sınırlı rasyonel olduklarına ve çoğunlukla kararlarına duygusallığı dâhil etikleri varsayımına odaklanan bir alandır.

Türkiye’de konu ile ilgili literatür incelendiğinde, davranışsal finans başlığı altında bibliyografik bir çalışma bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada bu açığın kapatılması amacıyla, davranışsal finans kavramının dünyadaki ve Türkiye’deki durumu incelenmiştir. Bu analizin gerçekleştirilmesi sürecinde davranışsal finansın dünyadaki durumunu gözlemek amacıyla Web of Science (WoS) veri tabanından, Türkiye’deki durumunu belirlemek amacıyla TR dizin veri tabanından ve Ulusal Tez Merkezi’nden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye ve Dünyada yapılmış olan araştırmalar incelenmiştir. Araştırmalar için belirleyici olan yazar, dergi, alan, anahtar kelime gibi birçok etmenin değişimi ve bütün bunlar arasındaki ilişkiler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal Finans, Bibliyometri, İçerik Analizi

JEL Kodları: A10, Z00, Y9

Examination of Behavioral Finance Concept in the World and Turkey by Using Bibliometric Analysis

ABSTRACT

Traditional finance concept is based on the premise that individuals are rational individuals who are free from their emotions and make decisions by considering the maximum benefit. Behavioral finance, on the other hand, is a field that focuses on the assumption that individuals are not always rational in their financial decisions, that they are irrational or limitedly rational, and that they are often emotional.

When the literature on the subject in Turkey is examined, it has been determined that there is no bibliographic study on behavioral finance. In this study, the situation of the concept of behavioral finance in the world and in Turkey has been examined in order to close this gap. In the process of carrying out this analysis, the Web of Science (WoS) database was used to observe the situation of behavioral finance in the world, the TR index database and the National Thesis Center were used to determine the situation in Turkey. In this context, studies conducted in Turkey and in the world were examined. The change of many factors such as author, journal, field, keyword, which are decisive for the research, and the relationships between all these have been revealed.

Keywords: Behavioral Finance, Bibliometry, Content Analysis

JEL Codes: A10, Z00, Y9

¹ Bu çalışma Umut Sarıdağ tarafından hazırlanan “Dünyada ve Türkiye’de Davranışsal Finans Kavramının Bibliyometrik Analiz Teknikleri Kullanılarak İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² Dokuz Eylül Üniversitesi, Bilgi Yönetimi Ana Bilim Dalı, E-Ticaret Programı, umutsaridag@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7916-8994.

³ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Sağlık Kurumları İşletmeciliği Programı, onur.dogan@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7916-8994.

1. Giriş

Yatırımcıların bilgi birikimi, tecrübeleri, risk tutumları finansal kararlarında ön plana çıkan kriterlerdir. Riskin olduğu noktada kararlar verilirken, psikolojik boyutlar da devreye girmektedir. “Rasyonel insan” varsayımı finans ile psikoloji arasındaki ilişkide önemli bir odak noktası olmaktadır. “Literatürde rasyonel insan veya iktisadi insan (Homo Economicus) kavramları kendi menfaatine düşkün, kararlarını alırken sadece faydasını artırmaya çalışan, sürekli fayda hesaplaması yapan, duygularından arınmış aklı ile hareket eden hipotetik bir insanın karşılığı olarak kullanılmaktadır” (Bostancı, 2003: 5). Klasik iktisatçıların iddialarının tersine, davranışsal finansta, bireylerin her zaman rasyonel karar vermedikleri göz önüne alınmaktadır (Tufan ve Sarıçiçek, 2013). Diamond ve Vartianinen (2016)’e göre davranışsal iktisat, standart iktisat çerçevesinin boşluğu olan insan davranışlarının özellikleri ile ilişkisini izah etmek için standart iktisadın çerçevesini genişletmeye çabalayan bir yaklaşımın şemsiyesidir. Davranışsal finans açısından değerlendirildiğinde, bireylerin davranışları incelenirken zihinsel yollara başvurdukları, bazen aşırı tepki gösterdikleri bazen temkinli oldukları gibi durumlar savunulmaktadır. Peter ve Hannu’ya göre davranışsal finans finansal piyasaları ve kurumları anlamada davranışsal eğilimler için açıklama getirerek rahatsız edici bir boşluğu doldurmaktadır (Diamond ve Vartiainen, 2016: 1).

2002 yılında ekonomi alanında Nobel ödülünün davranışsal finans çalışmaları sebebiyle Kahneman’a verilmesi, davranışsal finans için oldukça önemli bir gelişme ve davranışsal finansın bilim dünyası tarafından resmi olarak kabul edilmesi anlamına gelmektedir (Sefil ve Çilingiroğlu, 2011: 254).

Davranışsal finans alanında yapılan çalışmalar ve bu alana karşı duyulan ilgi her geçen gün artmaktadır. Öte yandan Türkiye’de hazırlanmış tezler ve makaleler incelendiğinde, davranışsal finansa ait yapılmış bibliyografik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Daha kapsamlı bir tez çalışmasından türetilen bu çalışma literatürdeki bu boşluğu doldurma amacı taşımaktadır. Çalışmada, davranışsal finansın dünyada ve Türkiye’de literatürdeki yeri, ulusal ve uluslararası makaleler ve ulusal tezler kapsamında geçmişten günümüze mercek altına alınmakta ve incelenen çalışmalara ilişkin, yazarlar, anahtar kelimeler, dergiler, kurumlar, konular vb. bağlamında değerlendirmelere yer verilmektedir.

Bu sayede gelecekte hazırlanabilecek olan çalışmalar için araştırmacılara davranışsal finansa dair yol gösterici kapsamlı bir kaynak sunulması hedeflenmektedir.⁴

2. Literatür Taraması ve Kavramsal Çerçeve

2.1 Davranışsal Finans ve İlişkili Kavramlar

1950’lerin ortalarından itibaren ortaya konulan modellerin dayandığı temel varsayım, insanların finansal işlemlerde rasyonel oldukları, ilgili tüm bilgilere sahip oldukları veya erişebilecekleri ve bu bağlamda, beklenen faydalarını en üst düzeye çıkaracak kararlar alacaklarıdır. Oysa karar alma mekanizmasının merkezinde yer alan insan, bir robot değildir. Duyguları, sezgileri, yargıları ve önyargıları olan yaşayan bir varlıktır. Dolayısıyla bu tür davranışsal ve psikolojik faktörler yalnızca “beklenen faydayı en üst düzeye çıkarmanın” peşinde koşmamızı engellemektedir (Tekin, 2016: 76).

Geçmişten günümüze finansal piyasalarda bireylerin nasıl kararlar alacakları üzerine birçok hipotez ve teori ortaya atılmıştır. Fama (1969) tarafından ortaya atılan, bilgi verimliliğini vurgulayan, Etkin Piyasa Hipotezi (EPH), tüm haberlerin ve bilgilerin fiyatlara yansımış olduğunu ve bireylerin piyasadaki daha fazlasını elde etme imkanlarının olmadığını savunmaktadır.

“EPH’nin geçerliliği birçok varsayıma bağlıdır ve bu varsayımlar pazarın işleyişi ve yatırımcının davranışları ile ilgilidir. Bu varsayımlar; yatırımcının temel amacı, nihai zenginliğin faydasını maksimize etmektir. Yatırımcı, risk ve getiri temeline dayalı seçimler yapar. Yatırımcıların risk ve getiri beklentileri homojendir. Yatırımcılar, birbirlerinin aynı zaman ufkuyla sahiptikleri yani benzer doğrultuda düşünürler. Bilgi ise serbestçe elde edilebilir” (Taner ve Kayalıdere, 2002: 2). Bu nedenle, burada

⁴ Kurumlar, yazarlar, dergiler, kurumlar, vb. özelinde daha derin ve kapsamlı ağ ve ortaklık analizlerine tez çalışmasından erişilebilir.

yapılabilecek çıkarıma göre, piyasanın ve yatırımcıların rasyonel olduğu ifade edilmektedir. EPH’nin üç varsayımı vardır; yatırımcılar rasyoneldir, tam bir bilgiye sahiptirler ve faydalarını maksimize etmeyi beklemektedirler (Barone, 2003).

Davranışsal Ekonominin de temel varsayımı olan Sınırlı Rasyonelliğe göre ise, bireyler sadece belli bir ölçüde rasyoneldir ve davranışların büyük bir kısmı duyguları tarafından belirlenmektedir (Yiğit, 2019: 106).

Öte yandan, Beklenen Fayda Teorisi, risk altında karar verme analizine hakim olmakta, rasyonel seçimin normatif bir modeli olarak kabul edilmekte ve tanımlayıcı bir ekonomik davranış modeli olarak kabul edilmektedir. İlk defa Bernoulli tarafından ortaya atılan ve zamanla geliştirilen beklenen fayda teorisinde, sonuçların faydaları olasılıklarına göre ağırlıklandırılmaktadır. Kahneman ve Tversky (1979), bireylerin tercihlerinin bu ilkeye uymadığını, bir başka deyişle tercihlerin sistematik olarak beklenen fayda teorisinin aksiyomlarını ihlal ettiğini göstermişlerdir (Kahneman & Tversky, 1979, s. 263). Kahneman ve Tversky, bireylerin kazançlarla ilgili risklere yönelik tutumlarının, kayıplara yönelik risk tutumlarına göre asimetrik olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun anlamı, bir bireyin kazanmaya karşı olan tutumunun, kaybetmeye karşı olan tutumundan daha farklı olmasıdır. Anlaşılacağı üzere araştırmacıların çeşitli durumlardaki tutumları finansal kararlarında etkili olmaktadır.

Davranışsal finans genellikle psikolojinin finasta uygulanması olarak tanımlanır. Davranışsal finans, bireylerin yatırım kararlarında etken olan psikolojik faktörleri ve bu faktörler ile aldıkları kararlar arasındaki ilişkiyi bağdaştırmaktadır. Literatürde yatırımcıların finansal kararlar verirken rasyonel bireyler olduğu varsayımıyla piyasaların etkinliğini açıklayan teoriler mevcuttur. Bu teorilerin bireylerin verdiği yanlış kararları açıklamadaki yetersizliği, araştırmacıların bireylerin kararlarında rasyonel olup olmadıklarını veya kararlarının psikolojik etkenlerle ilişkili olduğunu düşünmesine neden olmaktadır. Bu yanlış kararlar, piyasa varlıklarının yanlış fiyatlandırılması veya finansal panik gibi rasyonel perspektifin açıklayamayacağı ekonomik olaylara yol açabilmektedir. Bireyler yatırım kararlarında doğru zaman da doğru kararları alamamakta veya bir panik ile yatırım kararlarını değiştirebilmektedirler. Bu değişiklikler, piyasanın hareketi hakkında yeterli donanıma sahip olmayı zorlaştırmaktadır ve bu nedenle yatırımcıların kararlarını almaya iten güdülerini keşfetmemiz gerekmektedir. Yatırımcı kararlarını etkileyen psikolojik faktörler, deneyim ve bilgi düzeyi ne olursa olsun yatırımcıları kaçınılmaz olarak etkilemektedir.

2.2. Bibliyografi Kavramı ve İlişkili Kavramlar

“Daha önceki tarihlerde dilimize “esame-i kütüb” ve son zamanlarda kitabiyat adıyla çevrilmiş olan “bibliyografi” kelimesi Rumca kitap anlamında olan “bibliyon” ile yazmak anlamında olan “garefein” kelimelerinin birleştirilmesinden oluşmaktadır.” (Kılıçarslan ve Altuğ, 2016: 338).

“Bibliyografya terimi, kavram olarak belli bir kitabın künyesini araştırıp ortaya koyma anlamında kitap bilgisi ve kitap bilgisinin nasıl elde edileceğinin yollarını öğreten yöntem olarak kitap bilimi anlamlarını kapsamaktadır” (Öztürk, 2009: 1204).

Bibliyometri, belgelerin özelliklerinin ve belgeyle ilgili süreçlerin ölçümünü kapsamaktadır. Bibliyometrik teknikler arasında kelime frekans analizi, atıf analizi, ortak kelime analizi ve bir yazar araştırma grubu tarafından yapılan yayın sayısı gibi basit belge sayımı yer almaktadır. Pratikte, bibliyometri öncelikle bilimle ilgili belgelere uygulanmakta ve bu nedenle bilim ölçüm alanı olan bibliyometri ile önemli ölçüde örtüşmektedir. Bibliyometrinin bilimsel bir alan olarak ortaya çıkışı, Garfield tarafından Bilimsel Bilgi Enstitüsü Bilimsel Atıf Dizini'nin (SCI) geliştirilmesiyle ilişkilidir. SCI, başlangıçta genel bilim ve genetiğe odaklanarak, yazarların en iyi bilimsel dergilerde yayınlanan makalelerindeki önceki makalelere yaptıkları referanslarının bir veri tabanı olarak oluşturulmuştur (Thelwall, 2008: 606). Bu nedenle, buradan anlaşılacağı gibi temel fikir, bir araştırmacının bir makaleyi okuduğunda, benzer bir konulara erişebileceği ve orijinal makaleyi güncelleyebileceği veya düzeltebileceği için hangi makalelerden alıntı yapıldığının bilinmesi durumu bilime fayda sağlayacaktır.

Atıf kavramı, matbaanın icadından sonra Rönesans döneminde gelişmiştir. Dipnotların ve referansların kesin kullanım tarihi bilinmemekle birlikte, Oxford İngilizce Sözlüğü'nde verilen ilk örnek Savage'ın *A Dictionary of the Art of Printing* (1841) adlı eseridir. Dipnot benzeri örneklerin ilk kullanım tarihi 16. yüzyıla kadar uzanmaktadır (White, 1985: 21). Literatürde atıf, alıntı yapan belge ile alıntı yapılan belge arasındaki bir ilişkiyi ifade eder şeklinde tanımlanmaktadır. Atıf analizi ise bu ilişkilerin incelenmesiyle ilgilenen bibliyometri alanıdır (Smith, 1981: 83). Dolayısıyla literatürdeki çalışmalara saygı gösterilmesi ve yazarın kendi araştırma alanına dair literatürde mevcut olan bilgilere erişmesi ve aralarında bir bağ kurulması için atıf yapılmaktadır.

Atıf indeksi nicel bir değere sahiptir ve makalenin etki faktörünü ölçmesine yardımcı olabilir (Garfield, 1955: 471). Garfield'a göre bir derginin etki faktörü iki unsura dayanmaktadır. Bir dergide, iki yıl öncesinde yayımlanan makalelere mevcut yıl içerisinde yapılan atıf sayısının, o derginin önceki iki yılda yayımladığı makale sayısına bölünmesiyle hesaplanmaktadır (Garfield, 1999: 979). Anlaşılacağı üzere etki faktörü, dergileri değerlendirirken kullanılan bir kalite göstergesi olarak düşünülebilmektedir.

Bilimetre kavramının ilk olarak 1969 yılında Nalimov ve Mulchenko tarafından ortaya atılan Rusça "naukometriya" kelimesinin Türkçe anlamı "bilimin ölçümü" olarak çevrilebilir (Schubert, 2002: 3). Bilimetre analiz, herhangi bir disiplindeki araştırma eğilimlerini ve ilerlemeyi ortaya çıkarmak için yayınların nicel bir çalışması olarak tanımlanmaktadır (Sood, Kumar ve Saini, 2021). Dolayısıyla bilimetre sayesinde literatür daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilmekte ve bilimler arasındaki ilişkilere kapsamlı bir bakış açısı elde edilebilmektedir.

Bilimsel Bilgi Enstitüsü (ISI), Garfield tarafından 1960 yılında kurulmuştur. WoS'un öncüsü olan ISI, 2018'de yeniden yapılanmış ve teknolojik gelişmelerle uyumlu bir şekilde bir uzmanlık alanı olarak hizmet etmektedir. ISI, Garfield'ın bilimsel literatürün atıf endekslemesi için 1955'teki orijinal önerisini yerine getiren ilk SCI'yi 1964'te yayınlamıştır. 1973'te sosyal bilimleri kapsayan SSCI, 1978'de ise sanat ve beşeri bilimleri kapsayan A&HCI tanıtılmıştır.⁵

Hirsch'in ortaya koyduğu h indeksi, bir bilim insanının kümülatif araştırma katkılarının önemi ve geniş etkisinin bir tahminini veren, kolayca hesaplanabilen bir endekstir. Hirsch, bu endeksin önemli bir değerlendirme kriteri bilimsel başarı olduğunda, aynı kaynak için rekabet eden farklı bireyleri tarafsız bir şekilde karşılaştırmak için yararlı bir ölçüt sağlayabileceğini öne sürmektedir. (Hirsch, 2005, s. 16572). Dolayısıyla yazarların h indeksleri değerlendirilirken yayın sayıları ve yayınlarının aldıkları atıflar göz önünde bulundurulmaktadır.

"Objektif değerlendirme açısından h-indeksi verirken hangi veri tabanının kullanıldığı belirtilmelidir. H-indeks bilimsel dergilerin performansını değerlendirmek için de kullanılmaktadır" (Akgün, 2016, s. 48). Dergiler popülerliklerine veya niteliklerine göre değerlendirildiğinde h indeksleri göz önünde bulundurulabilir, zira h indeksinin yüksekliği, dergideki makalelerden kaçının belli bir değer üzerinde atıf aldığı ile ilgilidir.

3. Davranışsal Finansa İlişkin Bibliyometrik Analiz Bulguları

3.1. Veri Tabanının Belirlenmesi

Davranışsal finans kavramının dünyadaki yerinin belirlenmesi amacıyla veri tabanı olarak, bünyesinde dünyanın birçok ülkesinden yüksek etki faktörüne sahip dergiler ve akademik ürünleri bulduran, SCI, SSCI ve A&HCI gibi önem arz eden dizinlere sahip, güvenilir, disiplinler arası ve küresel veri tabanlarından biri olan WoS veri tabanı seçilmiştir. Alandaki çalışmaların Türkiye'deki geçmişini ve mevcut durumunu belirlemek amacıyla Türkiye'de hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerini barındıran bir veri tabanı olarak Ulusal Tez Merkezi incelenmiştir. Bununla birlikte Türkiye'de hazırlanmış olan makalelerin incelenmesi için, Tübitak Ulakbim tarafından sağlanan ulusal, hakemli, bilimsel dergilerdeki makalelerin yer aldığı ulusal atıf dizini TR Dizin veri tabanı incelenmiştir.

⁵ <https://clarivate.com/webofsciencegroup/eugene-garfield-award-2020/> Erişim Tarihi: 06.04.2021

3.2. Veri Setinin, Belirlenmesi ve Düzenlenmesi

Bibliyografik veri tabanını yapılandırmak için anahtar kelimelerin seçimi önem taşımaktadır. Bu doğrultuda uluslararası makaleler için anlamsal kapsama uygun literatür incelenmiş ve en uygun anahtar kelimenin “behavioral finance (davranışsal finans)” olmasına karar verilmiştir. Yapılan sorguda, ilk çalışmanın 1986 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Böylelikle, “1986-2021” yılları arası yapılan çalışmalar veri kümesinin temelini oluşturmuştur. Doküman tipi olarak, makale tercih edilmiştir. Ulaşılan dokümanlar, WoS veri tabanından BibTeX dosya formatında indirilmiştir. Türkiye’de yapılan tezler YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesinden, makaleler ise TR dizin veri tabanından, “davranışsal finans” ifadesi kullanılarak taranmıştır. Türkiye’deki ilk tezin 2003 yılında ilk makalenin ise 2005 yılında yapıldığı tespit edilmiştir.

Analizler için; MS Excel, Bibliometrix R (kapsamlı bilimsel haritalama analizi için kullanılan R aracı), Knowledge Matrix Plus, Vosviewer, Biblioshiny (analizler için kullanılan web arayüzü) bilgisayar yazılımları kullanılmıştır.

Tablo 1: Kullanılan Programlar

No	Araçlar	Yıl	Geliştiren Kurum	Çalışma Sistemi	Arayüzü	Kullanım Amacı
1	Biblioshiny	2019	Napoli Federico Üniversitesi	R	Web	Dokümanların kaynak, yazar ve belge analizlerini tablolaraştırmak için kullanılmıştır.
2	Vosviewer	2019	Leiden Üniversitesi	Windows	Masaüstü	Bibliyometrik ağlar oluşturmak, ortak alıntı, bibliyografik eşleştirme veya ortak yazarlık analizlerini yapmak ve görselleştirmek için kullanılmıştır.
3	Knowledge Matrix Plus	2007	KISTI	Windows	Masaüstü	Dokümanlar için matris oluşturma ve ağları analiz edip görselleştirmek için kullanılmıştır.

Tablo 1’de bu çalışmada kullanılmış olan 3 aracın (Biblioshiny, Vosviewer ve Knowledge Matrix Plus) temel bilgilerine ve kullanım amaçlarına yer verilmiştir.

3.3. Davranışsal Finans Alanında WOS’da Taranan Makaleler İçin Analizler

Davranışsal finans alanında WoS veri tabanından elde edilen veriler ile ilgili temel istatistikler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: WoS Davranışsal Finans Veri Setinin Temel İstatistiksel Analizi

Açıklama	Sonuçlar
Verilerle İlgili Ana Bilgiler	
Zaman aralığı (yıl)	1986-2021
Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar, vb)	750
Doküman sayısı	1715
Belge başına ortalama alıntı	16,8
Doküman başına yıllık ortalama alıntı	1,659
Yararlanılan kaynaklar (Referanslar)	56962
Doküman Tipleri	
Makale	1543
Makale; kitap bölümü	71
Makale; erken erişim	47
Makale; devam etmekte olan	54
Doküman İçeriği	
Anahtar kelimeler	4406
Yazarlar	
Yazarlar	3825
Tek yazarlı belgelerin yazarları	326
Çok yazarlı belgelerin yazarları	3499
Yazarlarla İş birliği	
Tek yazarlı dokümanlar	362
Belge başına yazar	0,448
Yazar başına belge	2,23
Belgelere göre ortak yazarlar	2,61
İş birliği Endeksi	2,59

Toplam kaynak sayısı 750, doküman sayısı 1715 olarak tespit edilmiştir. Davranışsal finans terimi, 1986 yılında Miller ve Shiller'in yayınlamış olduğu yayın ile başlamaktadır. Belge başına ortalama alıntı 16,8'dir. Doküman başına yıllık ortalama alıntı 1,659'dur. 1715 doküman oluşturulurken 56962 adet kaynaktan yararlanılmıştır. Tamamlanmış makale sayısı 1543, kitap bölümü sayısı 71, erken erişime açık makale sayısı 47 ve devam etmekte olan makale sayısı 54 olarak tespit edilmiştir. Makalelerde kullanılan anahtar kelime sayısı toplamda 4406 ve eserleri yazan toplam yazar sayısı 3825'tir. 326 adet eser tek yazar tarafından, 3499 adet eser ise birden çok yazar tarafından oluşturulmuştur. 362 adet doküman tek yazar tarafından oluşturulmuştur ve daha önce de belirtildiği gibi 326 adet yazar tek yazarlı eser ortaya koymuştur. Buradan anlaşılacağı gibi, bazı yazarlar tek yazarlı olarak birden fazla eser ortaya koymuşlardır. Belge başına yazar sayısı 0,448'dir. Yazar başına belge sayısı ise 2,23'tür. Belgelere göre ortak yazarlar 2,61'dir. İş birliği endeksi ise 2,59 olarak tespit edilmiştir. Davranışsal finans WoS veri tabanında ülke düzeyinde araştırmalar Tablo 3'de sunulmuştur.

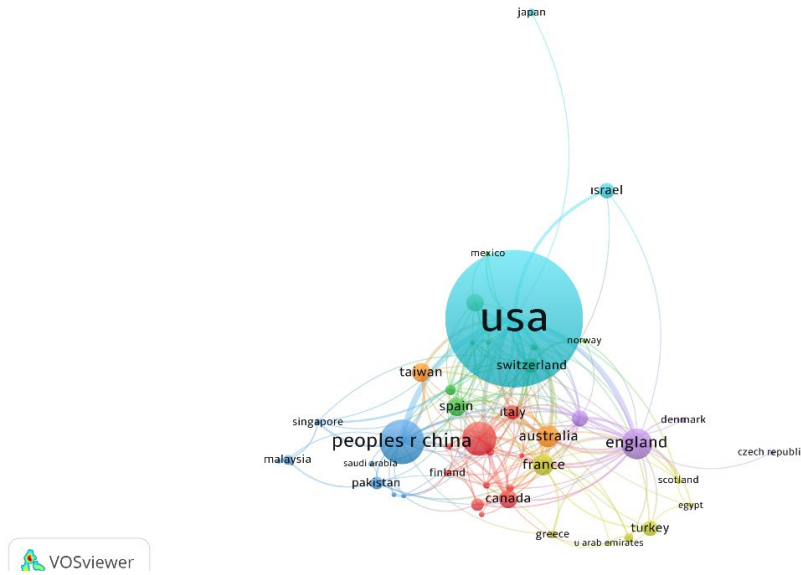
Tablo 3: Makale Yazarlarının Ülkelerine İlişkin Veriler

No	Ülkeler	TMS	TÜMS	ÇÜMS
1	Amerika	647	568	79
2	Çin	177	141	36
3	Almanya	96	81	15
4	İngiltere	63	42	21
5	Avustralya	48	36	12
6	İspanya	44	35	9
7	Brezilya	41	38	3
8	Fransa	37	22	15
9	İsrail	37	31	6
10	Türkiye	36	31	5

TMS, yazarın ülkesine göre toplam makale sayısını, TÜMS, tek ülkeden yazarlardan çıkan makalelerinin sayısını, ÇÜMS, çok ülkeli makalelerin sayısını ifade etmektedir. Toplamda 69 ülkeden veri elde edilmiştir ancak tabloda ilk 10 ülke ve bu ülkelere ait makale sayıları sunulmuştur. En çok yayın yapan ülkeler ABD (647), Çin (177) ve Almanya (96) olarak sıralanmaktadır. İlk sırada yer alan Amerika 647 yayın sayısı ile ilk 10 ülkenin toplam yayın sayısından fazlasına tekabül etmektedir. Türkiye ise, 36 yayın sayısı alt sıralarda yer almaktadır.

Ayrıca ülkeler arası ilişkiler için ağ analizi yapılmıştır (Şekil 1).

Şekil 1: Ülkeler Arası Ağ Analizi

ABD, İngiltere, Çin, İsrail, Japonya, arasında ve Almanya, İngiltere, İtalya, İspanya, Tayvan, Fransa ve Kanada arasında yüksek ortak yazarlık bağlantısı bulunmuştur. Coğrafi yakınlığın elbette iş birliği konusunda etkisinden söz edilebilir. Nitekim ağ analizi ile kümeler içerisinde coğrafi olarak birbirine yakın olan ülkeler bulunmaktadır fakat bu kümelerin içerisinde etkisi diğer ülkeler kadar yüksek olan ve coğrafi olarak uzak olan ülkeler de yer almaktadır. ABD, ülkeler arasında iş birliği noktasında merkezi bir konumdadır ve yüksek değere sahiptir.

Yıllık bilimsel üretime ilişkin analizler incelendiğinde; 1986 yılında davranışsal finans analizinde 2 makale ile başlayan alana dair çalışmalar, 1999 yılında 15 makale ile ilk defa iki basamaklı sayılara ulaşmış ve 2020 yılında 181 makale ile her geçen yıl artan bir eğilime işaret etmektedir. 34 yıllık süreç içerisinde başlangıç yılına göre davranışsal finans alanında makale sayısı artış göstermiş, alanın popülaritesi artmış ve artmaya devam etmektedir. Yıl bazında analiz edildiğinde ise en çok yayının 2020 yılında olduğu görülmektedir.

Davranışsal finans dokümanlarında dillerine ilişkin analizler incelendiğinde ise 1650 adet yayın ile en çok İngilizce dilinde yayın üretildiği göze çarpmaktadır. Bu alanda hakim dilin İngilizce olduğu açıktır. Türkçe 6 yayın ile bu sıralamada 6. sırada yer almaktadır.

Davranışsal finans alanında üretken olan ilk 10 derginin ve alanla ilgili makalelerin sayısı Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4: Üretken Dergiler

No	Dergiler	Makale Sayısı
1	Journal of Behavioral Finance	80
2	Journal of Banking & Finance	47
3	Journal of Behavioral and Experimental Finance	34
4	Journal of Economic Behavior & Organization	34
5	Journal of Financial Economics	33
6	Management Science	29
7	Quantitative Finance	24
8	Review of Behavioral Finance	24
9	Physica A-Statistical Mechanics and Its Applications	20
10	Sustainability	17

En üretken dergi 80 makale “Journal Of Behavioral Finance”dir. 47 makale ile “Journal of Banking&Finance” ve 34 makale ile “Journal of Behavioral and Experimental Finance” takip etmektedir. Dergiler özelinde, kaynak etkisi analizinde değerlendirme kistası olarak alınan kriterler (atıf, yıl, h indeksi) Tablo 5’te sunulmaktadır. Sıralama, h indeksi temel alınarak yapılmıştır.

Tablo 5: Kaynakların Etkisi

Dergiler	Etki Faktörü (2019)	h indeks	Atıf Sayıları	İlk Yayın Yılı
Journal of Financial Economics	5.731	22	3653	1998
Journal of Banking And Finance	2.269	21	1212	2004
Management Science	3.931	16	1552	2002
Journal of Economic Behavior & Organization	1.591	15	752	1994
Journal of Behavioral Finance	0.930	13	537	2008
Quantitative Finance	1.491	8	243	2007
Journal of Economic Psychology	1.718	8	194	2007
Pacific-Basin Finance Journal	2.382	8	200	2009
Journal of Corporate Finance	2.521	8	212	2005
Journal of Economic Dynamics and Control	1.204	8	565	2006

Tablodaki etki faktörleri 2019 yılında yayınlanan “InCites Journal Citations Reports (Clarivate Analytics)” raporundan alınmıştır. “*Journal of Behavioral and Experimental Finance*” dergisinin etki faktörü hesaplanmadığı için raporda yer almamaktadır. En yüksek h indeksi değerine sahip olan 22 h indeksi ve 5.731 etki faktörü değerine sahip Journal of Financial Economics'dir. Bu derginin görünürlüğü yüksek olan alanda popüler bir dergi olduğu gözlemlenmektedir.

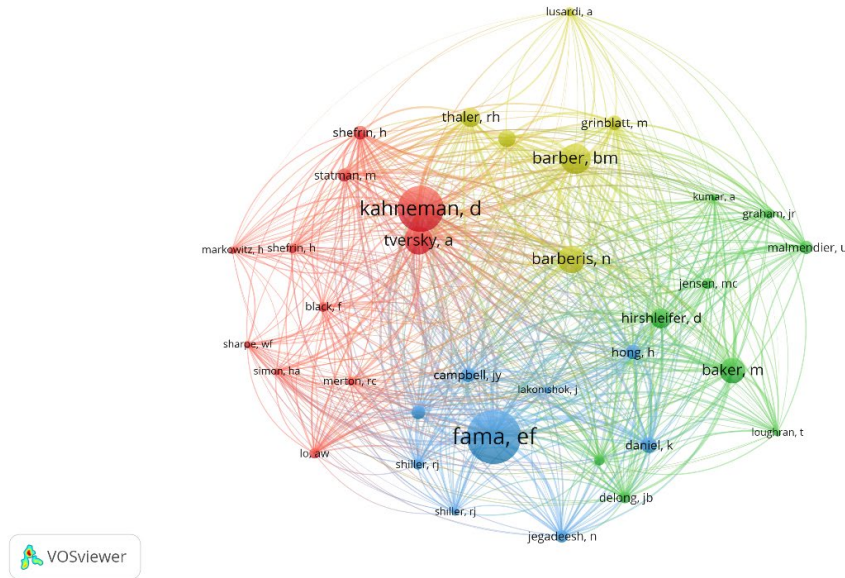
Tablo 6’da davranışsal finans alanında yayın yapan en üretken ilk 10 yazar ile ilgili bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 6: Üretken Yazarlar

No	Yazarlar	Makaleler	h_index	Atıf Sayıları	İlk Yayın Yılı
1	Statman M.	12	5	131	1987
2	Kudryavtsev A.	11	3	71	2008
3	Hirshleifer D.	10	9	833	2002
4	Teoh Sh.	10	9	811	2002
5	Yang C.	10	3	37	2011
6	Zhang Y.	8	5	332	2005
7	Hoffmann Aoi.	7	6	122	2007
8	Kliger D.	7	4	70	2008
9	Tauni Mz.	7	5	58	2015
10	Durand Rb.	6	3	60	2013

En yüksek yayın sayısına sahip yazar, 12 yayın sayısı ile Statman’dır. Statman’ı, Kudryavtsev 11 ve Hirshleifer 10 yayın sayısı ile takip etmektedir. En yüksek h indeksi değerine sahip olan yazarlar Hirshleifer ve Teoh’tur (Tablo 6). 12 yayın sayısına sahip olan yazar Statman 131 atıf sayısına sahipken, 10 yayın sayısına sahip olan Hirshleifer 833 atıf sayısına sahiptir. Davranışsal finans kavramıyla ilgili yazarların ortak atıf analizi Şekil 2’de sunulmaktadır.

Şekil 2: Yazarların Ortak Atıf Analizi

Bu analizde 100 ve üstü atıf sayısı kriter olarak seçilmiştir. 35 yazarın ortak atıf ağ analizi dört farklı küme oluşturmaktadır. İlk yazar dışındaki ortak yazarlar bu analize dahil edilmemiştir çünkü WoS veri tabanı birinci yazarı alıntılanan yazar olarak içermektedir. Şekil 2’deki kümelenmelerde en etkili yayınlara sahip olan bu çalışmada da yayınlarıyla sık sık başvurulmuş olan yazarlar bulunmaktadır. Analizde 784 atıf ile ilk sırada Fama, 667 atıf ile Kahneman, 415 atıf ile Tversky ortak atıf değeri

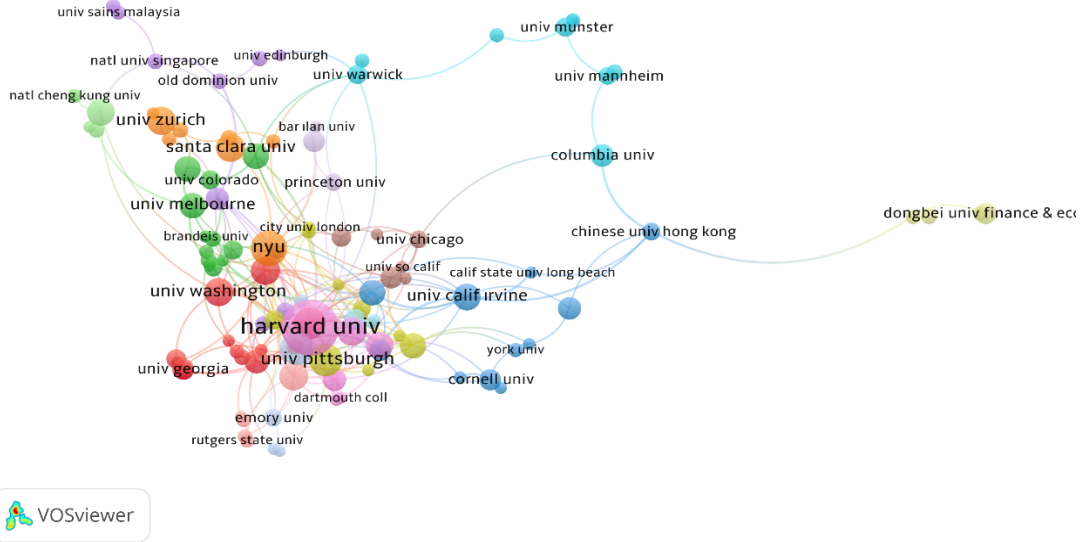
yüksek olan, yüksek görünürlüğe sahip yazarlardır. Davranışsal finans alanında ilk 10 kurumun yayın sayıları, Tablo 7’de analiz edilmektedir.

Tablo 7: Üretken Kurumlar

No	Kurumlar	Makaleler
1	Harvard Üniversitesi	62
2	Pittsburgh Üniversitesi	49
3	Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley	34
4	Kaliforniya Üniversitesi, Los Angeles	34
5	Michigan Üniversitesi	31
6	Yale Üniversitesi	30
7	Santa Clara Üniversitesi	29
8	Zürich Üniversitesi	29
9	Washington Üniversitesi	27
10	Hong Kong Politeknik Üniversitesi	25

Harvard Üniversitesi, 62 yayın sayısı ile alanda en üretken kurum konumundadır. Ayrıca kurumlar bazında işbirliğinin gösterilmesi amacıyla ağ analizi yapılmış ve sonuçlar izleyen şekilde gösterilmiştir.

Şekil 3: Kurumlara İlişkin Ağ Analizi

Harvard Üniversitesi, New York Üniversitesi, Boston Üniversitesi, California Üniversitesi, Washington Üniversitesi arasında yüksek bir iş birliği bağlantısı görülmektedir. Kurumların yer aldığı ağ analizi incelendiğinde, en çok kuruma sahip olan kümeler olan kırmızı, yeşil ve mavi kümelerini oluşturan kurumların çoğunlukla ABD ve Çin’de olduğu görülmektedir.

Tablo 8’de davranışsal finans alanındaki en önemli 10 yayın çeşitli istatistikleri ile sunulmaktadır.

Tablo 8: Yüksek Atıf Alan Makale ve Yazar Tablosu

No	Yazarlar	Dergi Adı	Makale Adı	Toplam Atıf	Yıllık Ort. Atıf	Yıl
1	Eugene F.Fama	Journal of Financial Economics	Market efficiency, long-term returns, and behavioral finance	1518	63,25	1998
2	Malcolm Baker, Jeffrey Wurgler	Journal of Economic Perspectives	Investor Sentiment in the Stock Market	958	63,86	2007
3	A. Mani, S. Mullainathan, E. Shafir, J. Zhao	Science	Poverty Impedes Cognitive Function	730	81,11	2013
4	Robert J. Shiller	Journal of Economic Perspectives	From Efficient Markets Theory to Behavioral Finance	461	24,26	2003
5	Dilip Abreu, Markus K. Brunnermeier	Journal of The Econometric Society	Bubbles and Crashes	392	20,63	2003
6	D. Fernandes, John G. Lynch Jr., R. G. Netemeyer	Management Science	Financial Literacy, Financial Education, and Downstream Financial Behaviors	389	48,62	2014
7	T. Preis, H. Susannah Moat & H. Eugene Stanley	Scientific Reports	Quantifying Trading Behavior in Financial Markets Using Google Trends	304	33,77	2013
8	J. R.Grahama, Campbell R.Harvey, Manju Puria	Journal of Financial Economics	Managerial attitudes and corporate actions	264	29,33	2013
9	C. A Romano, George A Tanewski, K. X Smyrnios	Journal of Business Venturing	Capital structure decision making: A model for family business	254	12,09	2001
10	D. Hirshleifer, K. Hou, S. Hong Teoh, Y. Zhang	Journal of Accounting and Economics	Do investors overvalue firms with bloated balance sheets	234	13	2004

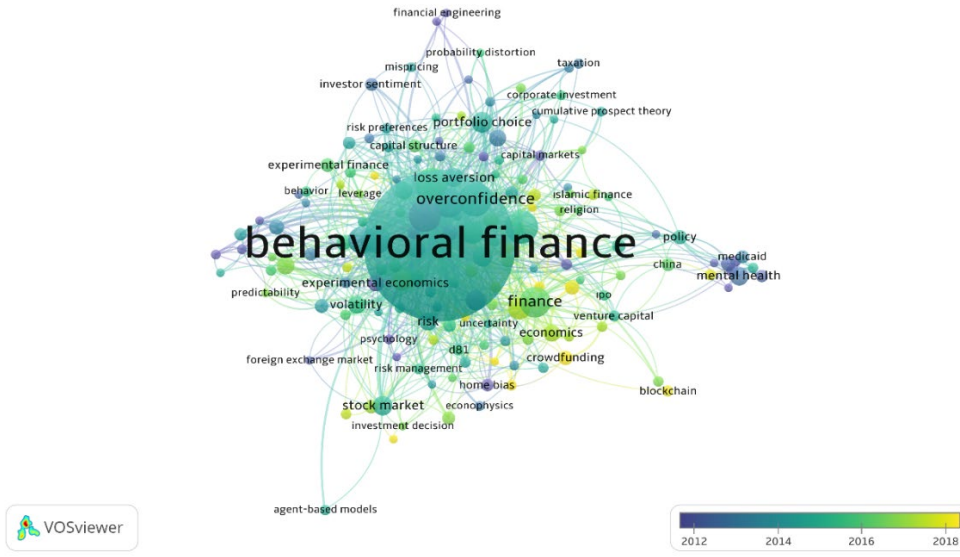
Görülebileceği üzere davranışsal finans alanında en yüksek atıflı (1518) makale, 1998 yılında Fama tarafından yazılan, “Market efficiency, long-term returns, and behavioral finance”dır.

Toplam 1715 makale 156 farklı WoS kategorisinde toplanmıştır. Bu alanlar Tablo 9’da sunulmaktadır.

Kelime buluntunda en sık tekrar eden kelimeler, sıklık oranlarına göre daha merkezi ve daha büyük bir görünüme sahiptir. Başlıklarda en sık tekrar eden kelime, 280 tekrar ile (%8) “behavioral (davranışsal)” kelimesidir. “market (piyasa)” kelimesi 214 tekrar (%6) ve “borsa (stock)” kelimesi 214 tekrar (%6) ile sık kullanılan kelimelerde ön sıralarda gelmektedir.

Davranışsal finans kavramıyla ilgili veri setinde anahtar kelimelerin ağ analizi yapılmıştır ve veri setindeki makalelerin anahtar kelimeleri farklı renkte kümelerle ayrılmıştır. Bu kümeler ve genel ağ analizi aşağıdaki şekillerde sunulmaktadır.

Şekil 5: Anahtar Kelimelerin Yıllara Göre Değişimi

Anahtar kelimelerin birlikte bulunma analizi için eşik değer 5 tekrar olarak seçilmiş ve 164 farklı kelimeye ulaşılmıştır. En çok kullanılan kelime öbeği “davranışsal finans”tır. İkinci sırada 49 tekrar ile “aşırı güven” ve “davranışsal ekonomi” anahtar kelimeleri bulunmaktadır. Ayrıca anahtar kelimelerin yıllara göre değişimi ve kullanım düzeylerindeki farklılıklar da görülebilir. Şekildeki mor renkli anahtar kelimelerin yer aldığı makalelerin yayınlandığı yılların ortalamasının 2013 veya daha eski bir tarihtir. Bu aralıkta daha çok, “önyargılar, psikoloji, rasyonellik, finansal performans, arbitraj sınırları, piyasa verimliliği, piyasa zamanlaması, stres, vb.” anahtar kelimelerin öne çıktığı göze çarpmaktadır.

“Karar verme, duygu, sermaye yöneticileri, risk, araştırma, risk sermayesi, fikri mülkiyet, kurumsal yönetim, kümülatif beklenti teorisi, finansal krizler, planlı davranış teorisi, varlık fiyatlandırması, davranışsal finans, sınırlı rasyonellik, etkin piyasalar hipotezi, momentum, vb.” anahtar kelimeleri ortalama 2014 - 2016 yılı olan yayınlarda daha çok yer almaktadırlar.

“Davranış, blok zinciri, kurumsal finans, kitle fonlaması, girişimcilik, yatırım, güven, davranışsal önyargılar, gelişen piyasalar, hisse senedi primi, olay çalışması, aile şirketleri, kumar, yatırım kararları, İslami finans, birleşme ve devralmalar, neoliberalizm, kişisel özellikler, din, anomaliler, kurumsal yatırımcılar, yatırımcı davranışı, kaldıraç, tahmin edilebilirlik, duygusallık, demirleme (sabit kalma), davranış ve davranışsal kararlar, bilişsel önyargı, kültür, ekonomi, deneyler, cinsiyet, sürü davranışı, iyimserlik, portföy seçimi, emeklilik, sosyal medya, sürdürülebilir gelişme, değişkenlik, Çin, Çin borsası, sağlık sigortası, kurumsal sosyal sorumluluk, sabit kalma önyargısı, vb.” anahtar kelimeleri ise ortalama 2016 yılı ve sonrası yayınlarda kullanılan anahtar kelimelerdir.

Yıllar geçtikçe meydana gelen eğilim değişimleri gözlemlenebilmektedir. Kavramla ilgili hazırlanan ilk çalışmalar olarak tabir edilebilecek olan ortalama 2013 yılı ve öncesindeki yayınların genellikle, bilişsel faktörler, temettümler ve fonlar gibi bazı bilişsel unsurlara vurgu yapmakla beraber, temettü gibi bazı

yatırımla ilişkili konularla ilgili olduğu söylenebilir. Riskler, krizler ve finansal piyasalarda tüketicilerin ve yöneticilerin davranışları gibi konularla birlikte, davranışsal finans alanıyla ilintili bazı teorilerin, genellikle 2014 ve 2016 yılları arasındaki yayınlarda yer aldıkları söylenebilir.

3.4. Davranışsal Finans Alanında TR Dizin’de Taranan Makaleler İçin Analizler

Araştırmacıların ulusal bilimsel içeriğe elektronik ortamda erişimlerini sağlamak amacıyla Tübitak Ulakbim tarafından geliştirilmiş olan TR dizin, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler temel konularında, Dış Hekimliği, Eczacılık, Mühendislik, Temel Bilimler, Sağlık Bilimleri, Veterinerlik, Sosyal ve Beşeri Bilimler alt konu alanlarında dergilerden oluşan bir veri tabanıdır.⁶ Davranışsal finans alanında TR dizin veri tabanında yayınlanan makalelerden elde edilen temel istatistikler Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 1: TR Dizin Davranışsal Finans Temel İstatistikleri

Açıklama	Sonuçlar
Verilerle İlgili Ana Bilgiler	
Zaman Aralığı	2005-2020
Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar, vb)	36
Doküman Sayısı	62
Belge başına ortalama alıntı	5,03
Doküman Tipleri	
Makale	62
Yazarlar	
Yazarlar	101
Tek yazarlı belgelerin yazarları	21
Çok yazarlı belgelerin yazarları	80
Yazarlarla İş Birliği	
Tek yazarlı dokümanlar	26
Belge başına yazar	0,596
Yazar başına belge	1,68
Belgelere göre ortak yazarlar	1,76
İş birliği Endeksi	2,25

Toplam kaynak sayısı 36, doküman sayısı 62’dir ve temel alınan yıl aralığı 2005-2020’dir. Davranışsal finans terimini TR dizin makalelerde ilk defa 2005 yılında Berna Taner ve G. Cenk Akkaya yayınlamış oldukları yayında geçtiği için başlangıç yılı 2005 olarak alınmıştır. Belge başına ortalama alıntı 5,03’tür. Tamamlanmış makale sayısı 62’dir. Toplam yazar sayısı 101’dir. Ortak yazarlı dokümanların sayısı, tek yazarlı dokümanlara oranla daha fazladır. Dolayısıyla araştırmacılar, yayınlarda ortak bir şekilde çalışma eğilimi içerisinde olmaktadır. Belge başına yazar sayısı 0,596’dır. Yazar başına belge sayısı ise 1,68’dir. Belgelere göre ortak yazarlar 1,76’dır. İş birliği endeksi ise 2,25’tir. 62 makalenin 59 tanesi Türkçe dilinde yazılmış, 3 tanesi ise İngilizce olarak yazılmıştır.

TR dizin veri tabanlı yayınların Yıllık Bilimsel Üretimine ilişkin veriler incelendiğinde 2015 yılına kadar herhangi bir düşüş veya yükseliş trendi gözlemlenmemiştir ancak bu yıldan itibaren bir yükseliş trendi görülmektedir. 15 yıllık süreç içerisinde başlangıç yılına göre davranışsal finans alanında makale sayısı artış göstermiş ve alanın popülaritesi artmıştır. 2018 ve 2019 yıllarının 13’er yayın ile en yüksek yayın üretilen yıllar olduğu göze çarpmaktadır. En yüksek yayın sayısına sahip olan yazar 5 yayınlı Bilgehan Tekin’dir.

Kurumlar göz önüne alınarak gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 12’de sunulmuştur.

⁶ <https://trdizin.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 13.02.2021)

Tablo 2: Üretken Kurumlar

No	Kurumlar	Yayın Sayısı
1	Çankırı Karatekin Üniversitesi	5
2	Dokuz Eylül Üniversitesi	4
3	Karadeniz Teknik Üniversitesi	4
4	Düzce Üniversitesi	3
5	Gaziantep Üni., İstanbul Üni., Süleyman Demirel Üniversitesi	3'er

Çankırı Karatekin Üniversitesi 5 yayın sayısı ile alanda en üretken kurum konumundadır. Öte yandan, alandaki yayınlar şehir bazında da analiz edilmiş ve en üretken şehrin 13 yayın sayısı ile İstanbul olduğu gözlemlenmiştir. TR dizinde ilk 10 derginin yayın sayıları, Tablo 13’te sunulmaktadır.

Tablo 13: Üretken Dergiler

No	Dergilerin Adı	Makale Sayısı
1	Muhasebe ve Finansman Dergisi	9
2	Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi	5
3	İşletme Araştırmaları Dergisi	4
4	Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi	3
5	Sosyoekonomi	3
6	Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	3
7	Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi	2
8	Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi	2
9	Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	2
10	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	2

En çok makaleye yer veren dergi, 9 makale sayısı ile “Muhasebe ve Finansman Dergisi” dir. Toplam 62 makale 25 farklı araştırma alanında yer almaktadır. Veri setinin ilk 10 araştırma alanı Tablo 14’te sunulmaktadır.

Tablo 14: TR Dizin Araştırma Alanları

No	Araştırma Alanı	Makale Sayısı
1	İktisat	29
2	İşletme	24
3	Tarih	17
4	İşletme Finans	11
5	Uluslararası İlişkiler	7
6	Kamu Yönetimi	4
7	Siyasi Bilimler	4
8	Çevre Çalışmaları	3
9	İş	3
10	Kentsel Çalışmalar	3

Davranışsal finans çalışmaları, en çok iktisat alanında kendisine yer bulunmaktadır.

Tablo 15’te yüksek atıf değerlerine sahip ilk 5 yayın; yazarları, yayınladıkları akademik dergi, yayınlanma yılları ve toplam atıf sayıları olmak üzere sunulmuştur.

Kelime buluntunda en sık tekrar eden kelimeler sıralanmış ve bu kelimeler sıklık oranlarına göre şekilde daha merkezi ve daha büyük bir görünüm elde etmiştir. Başlıklarda en sık tekrar eden kelime, 21 tekrar ile “Davranışsal Finans” kelimesidir. Onu 8 tekrar ile takip eden “Yatırım”, 6 tekrar ile “kurumsal”, 5 tekrar ile takip eden sırasıyla “risk, imkb, anomali, finansal ve davranışsal” kelimeleri bulunmaktadır.

2.5. Davranışsal Finans Alanında Türkiye’de Yapılan Tezler İçin Analizler

Türkiye’de davranışsal finans alanında YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde tez başlığında “davranışsal finans” anahtar kelimesi kullanılarak hazırlanmış olan tezler için arama yapılmıştır. Alanda hazırlanmış ilk tezin yılı olan 2003’ten, 2020 tarihine kadar yapılan arama sonucu, birçok farklı konu başlığında hazırlanmış olan 94 adet tez içeriği tespit edilmiştir. Erişilen 94 adet tezin 79 tanesi yüksek lisans, 15 tanesi doktora hazırlanmıştır. Ayrıca tezlerin 85 tanesi Türkçe dilinde hazırlanmış olup 9 tanesi de İngilizce dilinde hazırlandığı gözlemlenmektedir. Bunlardan yüksek lisans alanında hazırlanmış olan tezlerden 72 tanesi Türkçe, 7 tanesi İngilizcedir. Doktorada hazırlanmış olan tezlerden ise 14 tanesi Türkçe, 1 tanesi İngilizce dilinde hazırlanmıştır.

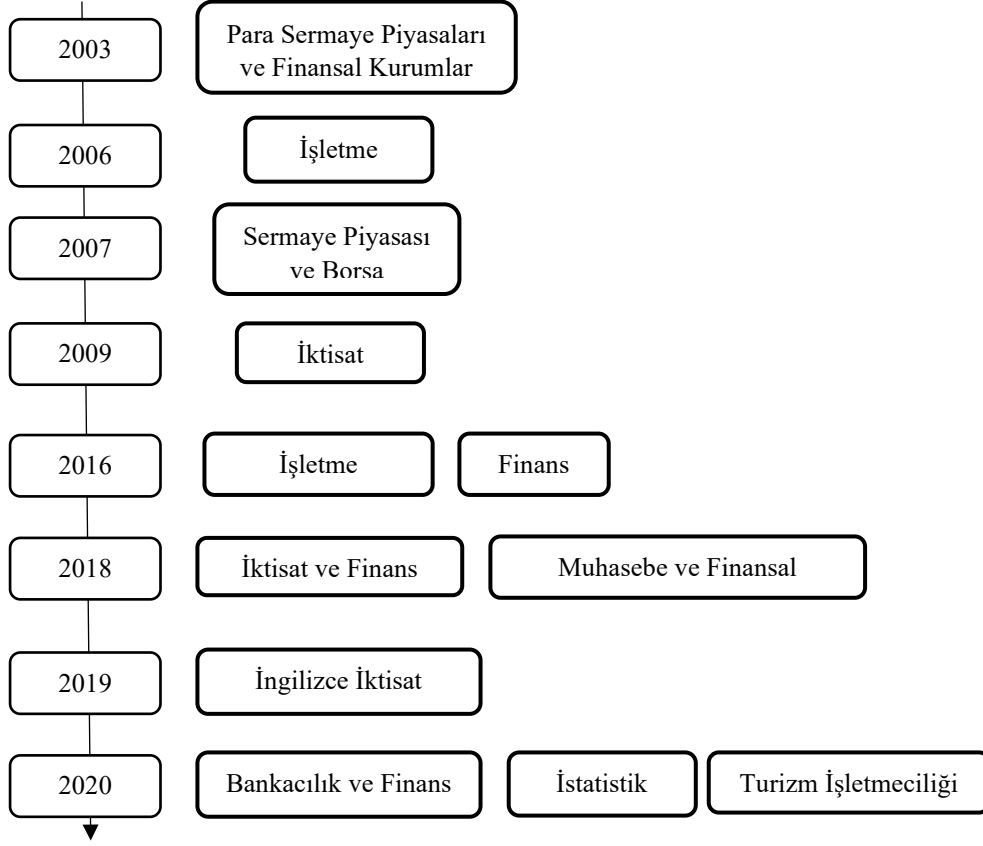
Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımları da analiz edilmiş ve 12 farklı anabilim dalı tespit edilmiştir (Tablo 16).

Tablo 3: Anabilim Dallarına Göre Davranışsal Finans Tezleri

No	Anabilim Dalı	Tez Sayısı
1	İşletme	60
2	İktisat	17
3	Sermaye Piyasası ve Borsa	4
4	Muhasebe ve Finansal Yönetim	3
5	Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar	2
6	Finans	2
7	İngilizce iktisat	1
8	İşletme yönetimi	1
9	Bankacılık ve Finans	1
10	Turizm İşletmeciliği	1
11	İktisat ve Finans	1
12	İstatistik	1

En çok teze sahip olan anabilim dalının İşletme, 60 tez ile %64,51’lik bir orana sahiptir. Yıllara göre anabilim dalı değişimi Şekil 7’de görselleştirilmiştir.

Şekil 7: Tezlerin Yapıldığı ABD'lerin Yıllara Göre Değişimi

İlk lisansüstü tezler 2003 yılında “Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar” ana bilim dalında yapılmıştır. Son olarak 2020 yılında “Bankacılık ve Finans, İstatistik ve Turizm İşletmeciliği” anabilim dallarında tezler yapılmıştır.

Davranışsal finans başlığı altında hazırlanmış olan tezler incelenmiş ve uygulama alanlarına göre dağılımları analiz edilmiştir. 94 tezin 9 farklı uygulama alanına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu uygulama alanları Tablo 17’de sunulmaktadır.

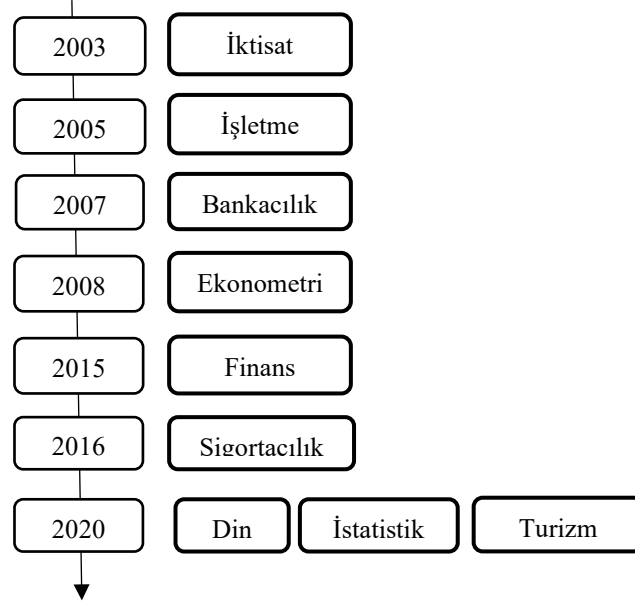
Tablo 4: Uygulama Alanlarına Göre Davranışsal Finans Tezleri

Uygulama Alanları	Tezlerin Dağılım Sayısı
İşletme	65
İktisat	28
Finans	9
Bankacılık	5
Ekonometri	2
Sigortacılık, Turizm, Din, İstatistik	1'er

Hazırlanmış olan tezler birden fazla uygulama alanı içerisinde yer alabilmektedir. Dolayısıyla tezlerin dağılım sayısı toplam tez sayısına eşit değildir. Tezlerin en çok İşletme alanında uygulama alanı bulunduğu görülmektedir. Takibinde de iktisat ve finans alanı gelmektedir.

Yapılan çalışmaların yıllara göre uygulama alanları açısından nasıl değişim gösterdiği ise Şekil 8’de incelenmiştir.

Şekil 2: Tezlerin Yapıldığı Alanların Yıllara Göre Değişimi

2003 yılından bugüne iktisattan işletmeye, bankacılıktan sigortacılığa birçok farklı uygulama alanında davranışsal finansın kullanıldığı lisansüstü tezler yazılmıştır.

Davranışsal finans başlığında Türkiye’de hazırlanmış olan tezlerin üniversitelere göre dağılımı analiz edilmiş ve tez sayılarına göre sıralanan ilk 10 üniversite Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18: Tezlerde Üniversitelerin Dağılımı

No	Üniversite İsmi	Tez Sayısı
1	İstanbul Üniversitesi	11
2	Marmara Üniversitesi	8
3	Gazi Üniversitesi	5
4	İstanbul Gelişim Üniversitesi	5
5	Bahçeşehir Üniversitesi	4
6	Dokuz Eylül Üniversitesi	4
7	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	3
8	Selçuk Üniversitesi	3
9	Akdeniz Üniversitesi	2
10	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	2

Davranışsal finans alanında hazırlanmış olan 94 tez; 40’ı devlet 10’u vakıf olmak üzere 50 farklı üniversitede (%24,64) hazırlanmıştır. Tezlerin en çok İstanbul Üniversitesi öğrencileri tarafından hazırlandığı görülmektedir. Türkiye’de davranışsal finans başlığı özelinde tez hazırlanmayan 153 üniversite bulunmaktadır. Üniversiteler arasında davranışsal finans başlığında incelendiğinde en çok tez bulunduran şehir ise İstanbul’dur. 94 tez içerisinde İstanbul iline ait 35 adet tez içeriğine erişilmiştir.

Davranışsal finans başlığı altında hazırlanan tezlerde anahtar kelimeler analiz edilmiş ve 148 farklı anahtar kelimeye erişilmiştir. Sık kullanılan 10 anahtar kelime Tablo 19’da gösterilmektedir.

Tezler arasında 52 teze sahip olan %55,31 gibi oldukça önemli bir alanı kapsayan birinci grup “yatırımcı davranışları ve kararları” grubudur. Bu gruptaki tezlerin yazılış amaçları, yatırımcıların karar verme süreçlerinde etkili olan faktörlerin davranışsal finans yaklaşımıyla ele alınması ve bu etkinin test edilmesi amaçlanmaktadır. Bu gruptaki tezler genel olarak yatırımcıların davranışları ve kararlarını inceleme amacı gütmektedir.

İkinci grup psikolojik/bilişsel faktörler grubudur. Veri setindeki içerikler arasında 16 tez sayısı ile %17,02’lik bir alanı kapsamaktadır. Bu gruptaki tezler, yatırımcıların bilişsel, duygusal ve sosyal eğilimlerinden yatırımcıların her zaman mantıksal değil, psikolojik eğilimler, önyargılar ve duygular ile hareket ettiğini açıklama ve test etme amacı güden tezlerden oluşmaktadır.

Üçüncü grup borsa grubudur. Veri setindeki içerikler arasında 14 tez sayısı ile %14,89’luk bir alanı kapsamaktadır. Bu gruptaki tezler, yatırımcıların Borsa İstanbul’da işlem gören piyasa ve işlem hacmi açısından yüksek hisse senetlerindeki işlemlerinin incelenmesi, İMKB hisse senetlerinde yatırımcı kararlarını davranışsal açıdan incelemesi gibi amaçları gütmektedir.

Dördüncü ve son grup teorik kavramsal gruptur. Veri setindeki içerikler arasında 12 tez sayısı ile %12,76’lık bir alanı kapsamaktadır. Bu gruptaki tezler, davranışsal finansın kuramsal çerçevesini incelemek, davranışsal finans ve bireysel yatırımcı kavramlarını açıklamak, yatırım türleri ve yatırım araçlarını açıklamak, geleneksel finans teorileri ile modern finans teorilerini kıyaslamak, davranışsal finansın ilişki içerisinde olduğu bilim dallarını açıklamak gibi amaçlarla hazırlanmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Davranışsal finans kavramı dünya çapında, uzun yıllardır ilgi çeken ve çalışıla gelen bir araştırma alanıdır. Daha kapsamlı bir tez çalışmasından türetilen bu yayında, dünyada ve Türkiye’de davranışsal finans kavramının literatürdeki yeri geçmişten günümüze mercek altına alınmakta, alanın bibliyometrik analizi yapılarak literatüre katkıda bulunulmakta ve gelecekte oluşturulabilecek akademik çalışmalar için bir temel kaynak niteliği taşıması amaçlanmaktadır.

Yapılan analiz sonucunda ülke düzeyinde davranışsal finans araştırmalarının en çok ABD’nde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, ABD’nin alandaki en önemli ülke konumunda oluşunun bir göstergesidir. Türkiye’de ise davranışsal finans alanında 36 adet makale ile dünya ülkeleri arasında 10. Sıradaki ülke olduğu tespit edilmiştir. Türkiye, araştırmacıların alanda yaptığı uluslararası yayın sayılarının artırılması ile gelecekte daha üst sıralara gelerek bu alanda yayın üreten etkin bir ülke konumuna gelebilir.

Yayınlar yıllara oranla analiz edildiğinde, 1986’dan beri alanda hazırlanmış olan yayınlarda 2000 yılından sonra bir yükseliş trendi olduğu saptanmış ve en çok yayının 2020 yılında olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla alanın popülerliğinin ve araştırmacıların davranışsal finansa duydukları ilginin artış gösterdiği saptanmıştır.

İncelenen 1715 dokümanın 1650’sinin İngilizce hazırlandığı tespit edilmiştir. Bu durum bu alanda araştırmacıların tercih ettiği evrensel dilin İngilizce olduğu göstermektedir.

Dergiler özelinde alanda en çok yayına sahip ve en üretken derginin “Journal of Behavioral Finance” olduğu tespit edilmiştir. Dergiler etki faktörleri ve h indekslerine göre incelendiğinde ise “Journal of Financial Economics” dergisinin en yüksek etki faktörü ve h indeksine sahip olduğu bulunmuştur. Journal of Financial Economics dergisi, Journal of Behavioral Finance dergisine oranla davranışsal finans alanında daha az yayın sayısına sahip olmasına rağmen daha yüksek etki faktörü ve h indeksine sahiptir. Bu durum, Journal of Financial Economics dergisinde mevcut yayınlarda daha çok atıf sayısına ulaşıldığı, yayın sayısı ile birinci sırada yer alması da daha nitelikli içeriklere sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Journal of Behavioral and Experimental Finance, Sustainability, Review of Behavioral Finance gibi bazı dergilerin yayınlarının 2018 ve sonrasına ait olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, bu dergilerin güncel olarak davranışsal finans alanında popüler olduğu sonucunu göstermektedir. Bu alanda uluslararası yayın yapmak isteyen araştırmacıların bu dergilere yoğunlaşması uygun olabilir.

Yazarların, makale sayıları, h indeksi değerleri, toplam atıf sayıları analiz edilmiş ve Statman'ın en yüksek yayın sayısına sahip olan yazar olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber en yüksek h indeksi (9) değerine sahip olan yazarlar Teoh ve Hirshleifer'dır. Ayrıca 833 atıf sayısı ile Hirshleifer'ın aynı h indeksi değerini paylaştığı Teoh'tan daha fazla sayıda atıfa sahip olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, Statman'a oranla daha az yayın sayısına sahip olmasına rağmen h indeksinin yüksek olması, davranışsal finans alanında görünürlüğünün daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öte yandan en yüksek ortalama atıf ve en yüksek toplam atıf alan yazar Fama'dır. Fama'nın yalnızca 1 yayının olması da dikkat çekmektedir. Burada şu husus göze çarpmaktadır; Hirshleifer'ın h indeksinde ilk sırada yer alması yayınlarına olan ilginin yüksek oluşundan kaynaklanmaktadır. Hirshleifer'ın Fama'dan daha fazla yayının olması ortalama atıf sayısında Fama'nın gerisinde yer almasına neden olmaktadır. Alanda sadece bir yayına sahip olması sebebiyle Fama'nın h indeksi değeri 1'dir. Sadece atıf sayısı baz alındığında 1518 atıf sayısı ile en yüksek atıf sayısına sahip olan yazar konumundadır. Bu durum, Fama'nın "Etkin Piyasalar Hipotezi" ile ilgili yayınladığı makalesine olan ilgi ile bağdaşmaktadır. Ek olarak, Kahneman ve Tversky'nin özellikle "Beklenti Teorisi" ile ilgili yayınları, alanda atıf sayısı ve alana verdiği katkı ile oldukça önemli bir yere sahiptir.

Dünyadaki kurumlar özelinde Harvard Üniversitesi'nin en çok yayın sayısına sahip olan kurum olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma alanları için yapılan analizlerde en çok yayının "İşletme & Ekonomi" araştırma alanında mevcut olduğu bulgusuna erişilmiştir.

Makale başlıklarında sık tekrar eden kelimeler ve anahtar kelimeler analiz edilmiş ve "davranışsal finans" "borsa", "risk" gibi kelimelerin en sık tekrar eden kelimeler olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, araştırmacıların davranışsal finans ile ilgili çalışmalarını çoğunlukla borsa ve risk ile ilişkilendirdiklerini göstermektedir. Bunun nedeni borsadaki yatırımcıların, hisse senedi işlemlerinde bilişsel faktörlerden fazlaca etkilendiğinin gözlemlenmesi ve yatırımcı duyarlılığından kaynaklanmaktadır denebilir.

Anahtar kelimelerin yıllara göre kullanım düzeylerindeki değişimlerinin analizi sonucunda, araştırmacıların yıllar geçtikçe daha güncel olan konulara ağırlık verdiği gözlemlenmiştir. 2016 yılı ve sonrasında yeni kullanıma sahip olan anahtar kelimelerden çıkarılabilecek olan eğilim ise yazarların, blok zinciri, girişimcilik, gelişen piyasalar, sürü davranışı, finansal okuryazarlık gibi daha güncel olmasının yanında teknoloji ile de ilişkili olan konulara ağırlık verilmiştir. Bunun yanı sıra, Çin ve Çin borsası anahtar kelimelerinin de bu kısım da yer alması, bu ülkenin yazarları ve yayınlarında davranışsal finans ve ilgili alanlarda son dönemde daha hızlı bir ilerleme kaydettiğinin göstergesidir.

TR dizin veri tabanında yapılan analiz sonucunda yayınlar yıllara oranla analiz edildiğinde, 2015 yılından sonra bir yükseliş trendi olduğu saptanmış ve en çok yayının 2018 ve 2019 yıllarında olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla alanın popülerliğinin ve araştırmacıların davranışsal finansa duydukları ilginin Türkiye'de de artış gösterdiği saptanmıştır.

Davranışsal finans TR dizin veri tabanında yapılan analiz sonucunda yazarlar yayın sayılarına ve atıflarına göre analiz edilmiştir. En yüksek yayın sayısına sahip olan yazarın 5 yayınlı Bilgehan Tekin olduğu gözlemlenmektedir. Atıf sayısı baz alındığında en yüksek atıf sayısına sahip olan yazarların 14 atıf sayısı ile Nuray Girginer, Arzum Çelik Erken ve Nurullah Uçkun'un hazırlamış olduğu yayın olduğu saptanmıştır. Bu alanda çalışmak isteyenler için bu isimler en yüksek atıf sayısına sahip olan yazarlar oldukları için rehber niteliğinde gösterilebilir.

Türkiye özelinde en üretken üniversitenin 5 yayın sayısı ile Çankırı Karatekin Üniversitesi olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum bu alanda fazla sayıda yayın yapmış olan Bilgehan Tekin'in bu üniversitede görev yapmasından kaynaklanmaktadır. TR dizinde yapılan araştırma sonucunda en üretken kurumlarda ilk sırada Çankırı Karatekin Üniversitesi olsa da, yayınlarda en üretken şehir İstanbul'dur.

Davranışsal finans alanında TR dizin veri tabanında incelenen verilerde dergilerin analiz edilmesi sonucunda en çok yayına sahip olan derginin "Muhasebe ve Finansman Dergisi" olduğu tespit edilmiştir. Davranışsal finans alanında diğer dergilere oranla daha çok yayına sahip olması, Muhasebe ve Finansman dergisini alanda Türkiye'nin en üretken dergisi konumuna getirmektedir.

Araştırma alanlarına göre ise WoS veri tabanında olduğu gibi ve TR dizinde de en yaygın araştırma alanı ekonomi ve işletme alanıdır.

TR dizin veri tabanında kelime bulutu analizine göre davranışsal finansı genel olarak yatırım, kurumsal, risk, imkb, anomali, finansal ve davranışsal gibi kelimelerle bağdaştırdıkları gözlemlenmiştir. Kelime bulutu analizi WoS veri tabanlı dokümanlarda incelendiğinde araştırmacıların davranışsal finans kavramını genel olarak davranışsal piyasa, borsa, risk ve finans kelimeleri ile eşleştirdikleri gözlemlenmiştir. Her iki veri tabanında da yazarların davranışsal finans kavramını borsa ile (imkb, bist) eşleştirdiği gözlemlenmiştir. Bu durum Türkiye’deki ve dünyanın diğer ülkelerindeki araştırmacıların davranışsal finans çalışmalarında alanı borsa ve risk faktörleri ile bağdaştırarak ortak bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir.

Türkiye’de davranışsal finans alanında 94 adet teze erişilmiştir. Tezler yıllara oranla analiz edildiğinde 2007-2008 yılları itibariyle alana olan ilginin arttığı ve genel olarak bir yükseliş trendine girdiği gözlemlenmektedir. En fazla tez çalışmasının 2018 yılında olduğu saptanmıştır.

Davranışsal finans başlığında hazırlanmış olan tezlerde anabilim dallarının ve uygulama alanlarının yıllara göre değişimi analiz edilmiştir. 2003 yılından itibaren 9 farklı uygulama alanı ve 12 farklı anabilim dalında tezlerin hazırlandığı gözlemlenmiştir. İlk tez 2003 yılında Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar ana bilim dalında yapılmıştır ve uygulama alanı iktisat olarak tespit edilmiştir. Gelecekte davranışsal finans alanında farklı alanlarda çalışma yapmak isteyen araştırmacılar, Türkiye’de davranışsal finans başlığında günümüze kadar hazırlanmış olan tezlerin anabilim dalları ve uygulama alanlarına ilişkin yıllara göre değişim analizini inceleyebilirler.

Üniversitelere göre dağılımı analiz edildiğinde en çok yayının il olarak İstanbul’da ve kurum olarak ise İstanbul Üniversitesi’nde olduğu saptanmıştır.

Tezlerde anahtar kelime analizi sonucunda, 78 defa kullanım ile davranışsal finans birinci sırada yer alırken, 24 tekrar kullanımı ile bireysel finans ikinci sırada yer almakta, 15 kullanım ile yatırımcı psikolojisi üçüncü sırada yer almaktadır. Bu durum, Türkiye’de davranışsal finans başlığı ile hazırlanmış olan tezlerde alanın yatırımcı psikolojisi yani bilişsel faktörlerle sıklıkla ilişkilendirildiğini göstermektedir. Borsa (İMKB) kelimesinin en üst sıralarda yer almaması ise, Türkiye’de yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin, WoS ve TR dizin dokümanlarında olduğu gibi davranışsal finans alanını borsa ile daha nadir ilişkilendirdiklerini veya içeriklerini borsa dışındaki konularla daha çok şekillendirdiklerini göstermektedir.

Tezler amaçlarına göre ayrıldığında 4 farklı grup olduğu tespit edilmiştir. İlk grup, yatırımcı davranışları ve kararları grubu, ikinci grup psikolojik/bilişsel faktörler grubu, üçüncü grup borsa grubu ve dördüncü grup ise teorik kavramsal grup olarak atanmıştır. Türkiye’de lisansüstü tez çalışmalarında araştırmacıların en çok “Yatırımcı Davranışları ve Kararları” üzerine çalışmalarını tamamladıkları gözlemlenmiştir. Bu durum, Türkiye’de hazırlanan tezlerde yatırımcı davranış ve kararlarının araştırmacılar tarafından önem arz ettiğini ve ön plana çıkarıldığı göstermektedir.

Gelecekte bu çalışmaya benzer bibliyografik çalışmalar, farklı yıl aralıklarına odaklanan veya farklı veri tabanları ve dokümanlar kullanılarak elde edilecek veri setleri ile hazırlanabilir. Öte yandan, belirli bir müddet sonra benzer amaçla gerçekleştirilecek olan bir çalışma ile davranışsal finansın bugünden itibaren nasıl değiştiğinin de gözlemlenmesi mümkündür. Davranışsal finans alanında çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılar veya kurumlar, bu çalışmanın bulgularını inceleyerek yapmak istedikleri çalışmalar için alanda güncel olan konu başlıklarını görebilme, Dünya’da ve Türkiye’de alanda güncel olan dergileri tercih edebilme ve ortak yazarlık analizine göre alandaki güncel ve popüler yazarları ve kurumları öğrenebilme imkanına sahip olacaklardır. Bütün bu içerikten hareketle bu çalışmanın araştırmacılar için bu doğrultuda yararlı olacağı umulmaktadır.

Kaynakça

- Akgün, M. (2016). *Bilimsel Değerlendirme Ölçütü Olarak H-İndeks*, <https://toraks.org.tr/site/community/downloads/2120>, (Erişim Tarihi: 12.02.2021).
- Barone, R. (2003). From Efficient Markets to Behavioral Finance, 24, Lecce: University of Lecce Economics Working Paper, Cilt: 46. Aktaran: Bayraktar; A. (2012). Etkin Piyasalar Hipotezi, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 37-47.
- Bostancı, F. (2003). *Davranışçı Finans*. Sermaye Piyasası Kurulu Denetleme Dairesi Yeterlik Etüdü, 9.
- Diamond P. & Vartiainen, H. (2016). *Davranışsal İktisat ve Davranışsal İktisadın Uygulamaları*. (çev. Kamilçelebi, H.) Ankara: Nobel.
- Fama, E. F., Fisher, L., Jensen, M. C., & Roll, R. (1969). The adjustment of stock prices to new information. *International economic review*, 10(1), 1-21.
- Fama, E.. (1969). Efficient Capital Markets: A Review Of Theory And Empirical Work. *The Journal of Finance*, 25(2), 383-417.
- Garfield, E. (1955). Citation indexes to science: a new dimension in documentation through association of ideas. *Science*, 122(3159), 108-111.
- Garfield, E. (1999). Journal impact factor: a brief review, *CMAJ*, 161(8), 979-980.
- Garfield, E. (2021). *Web of Science: Arts & Humanities Citation Index*. Clarivate, <https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/webofscience-arts-and-humanities-citation-index/> (Erişim Tarihi: 06.04.2021).
- Garfield, E. (2020). *Award for Innovation in Citation Analysis*. Clarivate, <https://clarivate.com/webofsciencegroup/eugene-garfield-award-2020/> (Erişim Tarihi: 06.04.2021).
- Hirsch, J. E. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output, *PNAS*, 102(46), 16569-16572.
- Kahneman D. & Tversky, A. (1979). Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 47(2), 263-292.
- Kılıçarslan, Z. & Altuğ E. (2016). Bibliyografya. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 30(2), 338-339.
- Öztürk, N. (2009). Tanzimat Edebiyat Bibliyografyası. *Turkish Studies*, 4(1-2), 1203-1225.
- Schubert, A. (2002). The Web of Scientometrics. *Scientometrics*, 53(1), 3-20. (Akadémiiai Kiadó ve Kluwer Academic Publishers tarafından ortaklaşa yayınlanmıştır.)
- Sefil, S. & Çilingiroğlu, H. K. (2011). Davranışsal Finansın Temelleri: Karar Vermenin Bilişsel Ve Duygusal Eğilimleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 247- 268.
- Smith, L. C. (1981). Citation Analysis. *Library Trends*, 30(1), 83-106.
- Sood, S.K., Kumar N. & Saini, M. (2021). Scientometric analysis of literature on distributed vehicular networks: VOSViewer visualization techniques. *Artificial Intelligence Review*, 54(4), 1-33.
- Taner T. & Kayalidere, K. (2002). 1995-2000 Döneminde İMKB'de Anomali Araştırması. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 9(1), 1-24.
- Tekin, B. (2016). Beklenen Fayda ve Beklenti Teorileri Bağlamında Geleneksel Finans Davranışsal Finans Ayrımı. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(4), 75-107.
- Thelwall, M.. (2008). Bibliometrics to webometrics, *Journal of Information Science*, 34 (4), 605-621.
- Tufan, C. & Sarıççek, R. (2013). Davranışsal Finans Modelleri, Etkin Piyasa Hipotezi ve Anomalilerine İlişkin Bir Değerlendirme. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 159-182.

- TÜBİTAK (2021). *TR Dizin*. <https://trdizin.gov.tr> (Erişim Tarihi: 13.02.2021).
- White, E. C. (1985). Bibliometrics: From Curiosity to Convention. *Special Libraries*, 76(1). Aktaran:
Al, Umut & Tonta, Y. (2004). Atıf Analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü
Tezlerinde Atıf Yapılan Kaynaklar. *Bilgi Dünyası*, 5(1), 19-47.
- Wordart (2021). <https://wordart.com> (Erişim Tarihi: 14.02.2021).
- Yiğit, A. G. (2019). Rasyonel Bireyin Beklenen Fayda Teorisine Davranışsal Yaklaşım: Sınırlı
Rasyonelliğin Beklenti Teorisi (Ed. Duymaz, Ş. & Çelikkaleli, Ö.). *Bilim Dünyasında
Multidisipliner Çalışmalar* içinde (s. 95-112). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr>.